

INSTITUTUL NAȚIONAL AL JUSTIȚIEI

*Anexa nr. 3
la Hotărârea Consiliului INJ nr. 18/2
din 18 octombrie 2024*

CURRICULUM
la disciplina
**„METODICA INVESTIGĂRII INFRAȚIUNILOR CONTRA VIEȚII
ȘI SĂNĂȚĂII PERSOANEI”**
(candidați la funcția de procuror)

AUTOR:
Sergiu VASILIU,
Avocat, formator INJ

AVIZAT
Șefa Direcției instruire și
cercetare

Ecaterina POPA

CHIȘINĂU, 2024

I. PRELIMINARII

Metodica investigării de către procuror a infracțiunilor contra vieții și sănătății persoanei este disciplina care elaborează metodele tactice și procedeele de descoperire, investigare și cercetare a acestor categorii de infracțiuni.

Studiul acestei discipline este deopotrivă necesar și util pentru audienți, constituind un esențial ajutor pentru formarea deprinderilor la descoperirea și fixarea urmelor, elaborarea tacticii efectuării anumitor acțiuni procesuale și metodelor de cercetare a infracțiunilor contra vieții și sănătății.

Investigarea infracțiunilor este un proces important, mai ales din perspectiva probatoriului, ținând cont de specificul acestor infracțiuni.

Din aceste considerente, în prezentul curriculum este acordată suficientă atenție nu doar ideii de acumulare a cunoștințelor teoretice, dar și celei de formare a abilităților tipice domeniului de activitate, precum și a capacității de a transfera cunoștințele teoretice și abilitățile practice în situații nestandarde.

Curriculumul se axează pe nivelurile comportamentale, care au un grad divers de complexitate: cunoaștere, aplicare și integrare.

Scopul instruirii la disciplina „Metodica investigării infracțiunilor contra vieții și sănătății persoanei” rezidă în oferirea posibilității audienților în formarea deprinderilor practice necesare pentru inițierea investigațiilor în vederea administrării probelor pentru ca, în consecință, să fie realizate cu succes sarcinile procesului penal.

Instruirea în domeniul nominalizat va scoate în relief valorificarea potențialului fiecărui audient la o gândire analitică și de sinteză necesară în cadrul exercitării urmăririi penale.

Curriculumul în baza căruia se vor petrece activitățile este elaborat în baza legislației procesual-penale în vigoare a Republicii Moldova, a doctrinei juridice de specialitate, a practicii judiciare, fapt care va permite viitorilor procurori să-și completeze și să-și aprofundeze cunoștințele teoretice cu abilități practice.

II. PRINCIPALELE OBIECTIVE ȘI COMPETENȚE

Prin studiul disciplinei, audientul va obține următoarele competențe:

La nivel de cunoaștere și înțelegere:

- să relateze despre scopurile exercitării urmăririi penale;
- să definească conceptele și principiile de bază ale procesului penal;
- să conștientizeze importanța procesului de probațiuni în cadrul procesului penal prin dobândirea probelor în modul stabilit de actele normative în vigoare, care ar servi la constatarea existenței sau inexistenței infracțiunii, la identificarea făptașului, la constatarea vinovăției sau nevinovăției, precum și la stabilirea altor împrejurări importante pentru justa soluționare a cauzei.

La nivel de aplicare:

- să identifice soluții concrete pentru problemele de ordin practic vizând efectuarea acțiunilor procesuale în scopul administrării mijloacelor de probă în procesul penal, ținând cont de particularitățile acestor categorii de infracțiuni;
- să utilizeze mijloace tehnice speciale la efectuarea acțiunilor procesual-penale sau măsurilor speciale de investigații;
- să fie capabil să formuleze întrebări față de specialiști și experți în vederea atingerii scopurilor dispunerii constatării tehnico-științifice și medico-legale sau efectuării expertizelor;

- să formeze deprinderi de organizarea lucrului colaboratorilor organelor de drept în cazul efectuării acțiunilor procesuale de cercetare la fața locului, reconstituirea faptei, experimentului în procedura de urmărire penală, efectuarea percheziției și ridicarea de obiecte, etc.

La nivel de integrare:

- să formeze capacități de transfer al cunoștințelor teoretice și a abilităților practice în situații atipice, soluționarea situațiilor dificile, rezolvarea unor sarcini cu un grad sporit de complexitate în cazul realizării acțiunilor procesual-penale;
- să aprecieze importanța unui probatoriu în strictă conformitate cu legea, în vederea garantării și protejării drepturilor și libertăților fundamentale ale omului;
- să conștientizeze necesitatea direcționării activității organelor de drept la evidențierea circumstanțelor care dovedesc vinovăția bănuitului, învinuitului, inculpatului, cât și cele care îl dezvinovățesc, precum și circumstanțele care îi atenuează sau agravează răspunderea.

III. ADMINISTRAREA DISCIPLINEI

Denumirea disciplinei	Formator	Sem.	Total ore curs	Total ore practice	Evaluarea
A.3.1. Investigarea infracțiunilor contra vieții și sănătății persoanei	S. Vasiliu	I	4	12	Evaluare continuă / Examen final (pentru candidații la funcția de procuror)

IV. TEMATICA ȘI REPARTIZAREA ORIENTATIVĂ A ORELOR

A.3.1. Investigarea infracțiunilor contra vieții și sănătății persoanei

nr. de ore	Tema instruirii	Strategii didactice/resurse logistice	Lucrul individual
Tema 1: Infracțiuni contra vieții și sănătății			
4	<p>Ore curs:</p> <p>Noțiuni despre infracțiuni contra vieții și sănătății persoanei.</p> <p>Caracterizarea generală a infracțiunilor contra vieții și sănătății persoanei.</p> <p>Tipurile infracțiunilor contra vieții și sănătății persoanei.</p> <p>Omorul intenționat, omorul săvârșit în stare de afect, pruncuciderea.</p> <p>Lipsirea de viață la dorința persoanei (<i>eutanasia</i>),</p>	<p>Curs – prelegere</p> <p>Seminare Studiu de caz Tablă flipchart</p>	<p>Brainstorming.</p> <p>Lectura surselor din lista bibliografică</p>

	lipsirea de viață din imprudență, determinarea la sinucidere		
Tema 2: Cercetarea la fața locului în cadrul investigării infracțiunilor contra vieții și sănătății			
4	Ore practice: Particularitățile cercetării la fața locului în cazul infracțiunilor contra vieții și sănătății persoanei; identificarea scopului și sarcinilor acestei acțiuni de urmărire penală; estimarea rolului ofițerului de urmărire penală, a procurorului la efectuarea cercetării la fața locului; Examinarea cadavrului la fața locului, participarea obligatorie a medicului legist la cercetarea la fața locului; Alți participanți în cadrul cercetării la fața locului. Rolul conducător și interacțiunea participanților în cadrul cercetării la fața locului în cazul infracțiunilor contra vieții și sănătății;	Seminare Studiu de caz Tablă flipchart Întocmirea proiectelor de acte procesuale	Brainstorming. Lectura surselor din lista bibliografică
Tema 3: Pornirea urmăririi penale în cazul infracțiunilor contra vieții și sănătății persoanei			
2	Ore practice: Înregistrarea sesizărilor despre infracțiuni contra vieții și sănătății în Registrul de evidență a sesizărilor despre infracțiuni; Acțiuni de urmărire penală ce pot fi efectuate până la începerea urmăririi penale; Pornirea urmăririi penale, întocmirea ordonanței privind începerea urmăririi penale; Înregistrarea dosarului penal; verificarea competenței; Constituirea grupului de urmărire penală;	Seminare Studiu de caz Tablă flipchart Întocmirea proiectelor de acte procesuale	Brainstorming. Lectura surselor din lista bibliografică
Tema 4: Acțiunile de urmărire penală care nu suferă amânare în cazul cercetării infracțiunilor contra vieții și sănătății persoanei			
2	Ore practice: Întocmirea planului acțiunilor de urmărire penală și măsurilor special de investigație necesare a fi efectuate; Identificarea acțiunilor de urmărire penală necesar de realizat în regim prioritar;	Seminare Studiu de caz Tablă flipchart Întocmirea proiectelor de acte procesuale	Brainstorming. Lectura surselor din lista bibliografică
Tema 5: Dispunerea expertizelor în cazul cercetării infracțiunilor contra vieții și sănătății persoanei			
2	Ore practice: Felurile expertizelor ce pot fi dispuse în cadrul investigării infracțiunilor contra vieții și sănătății; Procedura dispunerii și efectuării expertizelor în cazul infracțiunilor contra vieții și sănătății; Cazul de efectuarea obligatorie a expertizelor; Dispunerea și efectuarea expertizei medico-legale a cadavrului, a părții vătămate, dispunerea expertizei medico-legale în baza actelor medicale; Dispunerea și efectuarea expertizei medico-legale psihiatrice, psihiatrico-psiho-logice; Dispunerea și efectuarea expertizelor complexe,	Seminare Studiu de caz Tablă flipchart	Brainstorming. Lectura surselor din lista bibliografică

	în comisie, a expertizelor suplimentare, repetate; Audierea expertului;		
Tema 6 Audierea martorilor, părților vătămate, bănuțitului/învinuitului în cadrul investigații infractiunilor contra vieții și sănătății			
2	Ore practice: Tactica audierii martorilor în cazul cercetării infractiunilor contra vieții și sănătății persoanei. Audierea victimei și părții vătămate. Audierea bănuțitului, învinuitului în cazul cercetării infractiunilor contra vieții și sănătății persoanei	Seminare Studiu de caz Tablă flipchart	Brainstorming. Lectura surselor din lista bibliografică
	Evaluare și feedback		
Total ore: 16 (ore de curs – 4; ore practice – 12)			

V. EVALUAREA

Formele de evaluare: continuă și finală.

A. Evaluarea continuă a audientului se va face cu note pe scara de la 1 la 10 pentru fiecare activitate de simulare în care este antrenat. Notele vor fi acordate pentru calitatea actelor procedurale întocmite (individual sau în grup), precum și pentru calitatea prestației verbale. La evaluarea activității continue se va ține cont de:

- participarea audiențelor în cadrul seminarelor;
- realizarea activităților individuale/în grup;
- răspunsuri orale, participare la dezbateri/studii de caz;
- redactarea unor acte în baza subiectelor discutate;
- susținerea unor testări obligatorii care vor conține sarcini cu obiective de evaluare a cunoștințelor, capacităților și competențelor/aptitudinilor profesionale;

B. Evaluarea finală va consta în examen scris, alcătuit dintr-un test-grilă (ce va cuprinde întrebări teoretico-aplicative) și sarcina practică.

C. Candidații la funcția de judecător se vor familiariza cu metoda investigații infractiunilor contra vieții și sănătății persoanei, promovând orele de curs deplin, 40 ore auditoriale.

VI. BIBLIOGRAFIA RECOMANDATĂ

1. Aionțoaie C., Sandu I.E. (coordonatori), Bercheșan V., Butoi T., Marcu I., Pălănceanu E., Pletea C., Stancu Em. *Tratat de tactică criminalistică*. - Craiova: Carpați, 1992.
2. Sergiu Brînză ; Vitalie Stati. – Chișinău : Tratat de Drept penal. Partea specială. S.n., 2015..
3. Al.Boroi. *Infracțiuni contra vieții*. – București: ALL, 1999.
4. Bercheșan Vasile. *Cercetarea penală (Criminalistica – teorie și practică). Îndrumar complet de cercetare penală*. - București: ICAR, 2002.
5. Ciopraga Aurel. *Criminalistica. Tratat de tactică*. - Iași: Gama, 1996.

6. Codul de procedură penală al Republicii Moldova. Nr.122 din 14 martie 2003. Republicat în: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr.248-251/699. În vigoare din 12 iunie 2003.
7. Codul penal al Republicii Moldova. Nr.985 din 18 aprilie 2002. Republicat în: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2009, nr.41-44. În vigoare din 13 septembrie 2002.
8. Constituția Republicii Moldova din 29.07.1994(cu modificările și completările ulterioare);
9. Convenția Europeană de asistență juridică în materie penală din 20.04.1959.
10. Convenția europeană pentru prevenirea torturii și a pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante din 26.11.1987;
11. Convenția pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale din 04.11.1950;
12. Declarația Universală a Drepturilor Omului din 10.12.1948;
13. Hotărâre Guvernului Republicii Moldova nr.534 din 26.07.2023 pentru aprobarea **Regulamentului privind aprecierea medico-legală a gravității vătămării integrității corporale sau sănătății;**
14. Dolea, Ig. Codul de procedură penală (comentariu aplicativ): Textul cu modificările legislative operate până la 1 septembrie 2016. Chișinău: Cartea Juridică, 2016. 1172 p. ISBN 978-9975- 3111-3-7.
15. Dolea, Ig. Drepturile persoanei în probatoriul penal: conceptul promovării elementului privat. Chișinău: Bons Offices, 2009. 416 p. ISBN 978-9975-9927-7-0.
16. Dolea, Ig., ROMAN, D., SEDLEȚCHI, Iu., VIZDOAGĂ, T., ROTARU, V., CERBU, A., URSU, S. Drept procesual penal. Chișinău: Tipogr. Centrală, 2009. 784 p. ISBN 978-9975-78- 833-5.
17. Doraș, S. Criminalistica. Chișinău: Tipogr. Centrală, 2011. 632 p. ISBN 978-9975-53-015-6.
18. Gheorghită, M. Tratat de criminalistică. Chișinău: Tipografia Centrală, 2017. 872 p. ISBN 978-9975-53-834-3.
19. Gheorghită, M. Tratat de metodică criminalistică. Chișinău: Tipografia Centrală, 2015. 531 p. ISBN 978-9975-71-606-2.
20. *Ghidul procurorului criminalist (în trei volume)*. - Timișoara: Helicon, 1994.
21. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție nr. 8 din 30.10.2009 „Cu privire la unele chestiuni ce țin de aplicarea de către instanțele judecătorești a prevederilor articolului 3 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale”.
22. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție nr.11 din 24.12.2012 cu privire la practica judiciară în cauzele penale referitoare la infracțiunile săvârșite prin omor.
23. *Hot. CtEDO Gilanov c. Moldovei, din 13.09.2022;*
24. *Decizia CtEDO Burlacu c. Moldovei din 11.01.2022.;*
25. *Hot. CtEDO Baraboi și Gabura c. Moldovei, din 27.04.21;*
26. *Hot. CtEDO Munteanu c. Moldovei, din 26.05.2020;*
27. *Hot. CtEDO Litschauer c. Moldovei din 13.11.2018;*
28. *Hot. CtEDO Iurcovschi c. Moldovei din 10. 07. 2018;*
29. *Hot. CtEDO Lisovaia c. Moldovei din 16.01.2018;*
30. *Hot CtEDO Beraru c. României din 18.03.2014;*
31. *Hot CtEDO T.M. și C.M. c. Moldovei, din 28.01.2014;*
32. *Hot CtEDO Mudric c. Moldovei, din 16.07.2013;*
33. *Hot. CtEDO Feraru c. Moldovei din 24.05.2012;*
34. *Hot. CtEDO Plotnicova c. Moldovei din 15.05.2012;*
35. *Hot. CtEDO Sochichiu c. Moldovei din 15.05.2012;*

36. HCC nr. 31 din 23.09.2021 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 132⁹ alin. (12) și alin. (15) din Codul de procedură penală (nemicirea informației interceptate și înregistrate);

37. HCC nr. 6 din 19.03.2019 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 265 alin. (2) din Codul de procedură penală (contestarea refuzului organului de urmărire penală de a primi plângerea sau denunțul);

38. HCC nr. 40 din 21.12.2017 privind excepția de neconstituționalitate a articolelor 232 alin. (2) și 308 alin. (4) din Codul de procedură penală al Republicii Moldova (termenul depunerii demersului privind prelungirea arestului);

39. HCC nr. 21 din 22.07.2016 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 125 lit. b) din Codul penal, a articolelor 7 alin. (7), 39 pct. 5), 313 alin. (6) din Codul de procedură penală și a unor prevederi din articolele 2 lit. d) și 16 lit. c) din Legea cu privire la Curtea Supremă de Justiție;

40. HCC nr. 26 din 23.11.2010 asupra excepției de neconstituționalitate a prevederilor alin. (6) art. 63 din Codul de procedură penală;

41. HCC nr.20 din 16.06.97 cu privire la excepția de neconstituționalitate a art. 97 alin. 4 din Codul de procedură penală;

42. DCC nr. 187 din 22.12.2022 de inadmisibilitate a sesizărilor nr. 207g/2022, nr. 212g/2022, nr. 218g/2022, nr. 219g/2022, nr. 220g/2022, nr. 221g/2022 și 222g/2022 privind excepțiile de neconstituționalitate a articolului 312 alin. (5) din Codul de procedură penală;

43. DCC nr. 138 din 29.09.2022 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 291¹ alineatele (1) și (2) și a articolului 305¹ alineatele (2), (4) și (5) din Codul de procedură penală (finalizarea urmăririi penale în lipsa învinuitului);

44. DCC nr. 77 din 16.06.2022 de inadmisibilitate a sesizării nr. 1g/2022 privind excepția de neconstituționalitate a unor dispoziții din articolul 313 alin. (6) din Codul de procedură penală (contestarea încheierilor judecătorului de instrucție);

45. DCC nr. 71 din 26.05.2022 de inadmisibilitate a sesizării nr. 58g/2022 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din articolul 188 alin. (7) din Codul de procedură penală (înlocuirea măsurii preventive în cazul nerespectării restricțiilor stabilite de către judecător);

46. DCC nr. 53 din 19.04.2022 de inadmisibilitate a sesizării nr. 25g/2022 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 309 alin. (1) din Codul de procedură penală (omisiunea includerii apărătorului în categoria persoanelor care au dreptul de a solicita eliberarea provizorie a învinuitului/inculpatului);

47. DCC nr. 32 din 22.03.2022 de inadmisibilitate a sesizării nr. 258g/2021 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 176 alin. (2) din Codul de procedură penală;

48. DCC nr. 150 din 19.10.2021 de inadmisibilitate a sesizării nr. 120g/2021 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din articolul 132⁵ alin. (7) din Codul de procedură penală (amânarea informării persoanei supuse măsurii speciale de investigații);

49. DCC nr. 112 din 08.09.2022 de inadmisibilitate a sesizării nr. 49g/2022 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 279¹ alin. (2) din Codul de procedură penală;

50. DCC nr. 44 din 12.04.2022 de inadmisibilitate a sesizării nr. 289g/2021 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 70 alin. (7) pct. 3) din Codul de procedură penală (confirmarea împuternicirilor apărătorului);

51. DCC nr. 125 din 03.08.2021 de inadmisibilitate a sesizării nr. 77g/2021 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din articolele 257 alin. (5) și 313 alin. (2) pct. 3) din Codul de procedură penală (competența Procurorului General referitoare

la transmiterea cauzei de la un organ de urmărire penală la alt organ de urmărire penală);

52. DCC nr. 97 din 17.06.2021 de inadmisibilitate a sesizărilor nr. 99g/2021 și nr. 114g/2021 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din articolul 313 alin. (4) din Codul de procedură penală (obligația procurorului de a prezenta materialele corespunzătoare în cadrul procedurii de examinare a plângerii împotriva acțiunilor și actelor organului de urmărire penală și ale organului care exercită activitatea specială de investigații);

53. DCC nr. 93 din 15.06.2021 de inadmisibilitate a sesizării nr. 102g/2021 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din articolul 302 alin. (2) din Codul de procedură penală (procedura examinării recursului împotriva hotărârilor judecătorești de instrucție referitoare la autorizarea măsurilor procesuale de constrângere);

54. DCC nr. 54 din 13.04.2021 de inadmisibilitate a sesizării nr. 20g/2021 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 279¹ alin. (2) din Codul de procedură penală (disjungerea cauzelor penale);

55. DCC nr. 4 din 20.01.2020 de inadmisibilitate a sesizării nr. 206g/2019 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 282 din Codul de procedură penală (durata maximă de menținere a statutului de învinuit al persoanei);

56. DCC nr. 91 din 27.07.2018 de inadmisibilitate a sesizării nr. 107g/2018 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 204 alin. (1) din Codul de procedură penală (aplicarea sechestrului în cauze penale);

57. DCC nr. 47 din 22.05.2018 de inadmisibilitate a sesizării nr. 56g/2018 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din articolul 94 alin. (1) din Codul de procedură penală (excluderea probelor din dosarul penal);

58. DCC nr. 25 din 29.03.2018 de inadmisibilitate a sesizării nr. 20g/2018 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 63 alin. (1) punctele 1)-3) și alin. (2) pct. 3) din Codul de procedură penală (recunoașterea calității de bănuț a persoanei);

59. DCC nr. 22 din 10.03.2017 de inadmisibilitate a sesizării nr. 23g/2017 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 308 alin. (2), (4) și (6) din Codul de procedură penală al Republicii Moldova (examinarea demersurilor privind prelungirea duratei arestării);

60. DCC nr. 1 din 19.01.2017 de inadmisibilitate a sesizării nr. 2g/2017 privind excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 308 alin. (1) și alin. (2) din Codul de procedură penală (aplicarea arestului preventiv);

61. Îndrumar metodic pentru procurori „Cu privire la metodică investigații infracțiunilor de omor”;

62. Îndrumar metodic pentru procurori „Metodologia de efectuare a cercetării la fața locului, examinării corporale și a obiectelor”;

63. Îndrumarul metodic pentru procurori „Particularitățile metodice a cercetării cauzelor de omoruri săvârșite la comandă”;

64. Legea cu privire la activitatea Poliției și statutul polițistului nr. 320 din 27.12.2012 (cu modificările și completările ulterioare);

65. Legea cu privire la Procuratură, nr. 3 din 25.02.2016.

66. Legea privind activitatea specială de investigații nr. 59 din 29.03.2012.

67. Oganesean, A. Interacțiunea subiecților procesuali în cadrul cercetării cauzelor penale. Monografie, ed. Lexon-Prim, Chișinău, 2022, 223 p.

68. Ordinul Inspectoratului General al Poliției al MAI nr. 138 din 11 noiembrie 2013 privind aprobarea instrucțiunilor referitoare la organizarea activității de urmărire penală în cadrul Inspectoratului General al Poliției al MAI.

69. Ordinul interdepartamental al Procurorului General, ministrului Afacerilor Interne, directorului Centrului Național Anticorupție și directorului general al

Serviciului Vamal cu privire la evidența unică a infracțiunilor, a cauzelor penale și a persoanelor care au săvârșit infracțiuni nr.121/254/286-0/95 din 18 iulie 2008.

70. Ordinul interdepartamental pentru aprobarea Instrucțiunii cu privire la constituirea și activitatea echipelor comune de investigații, nr.40/215/324-o/92 din 23.07.2014.

71. S. Brînză, V. Stati, „Unele reflecții asupra practicii aplicării răspunderii penale pentru omorul intenționat” (Partea II) "Revista Națională de Drept", 2007, nr. 7, pag. 2.

72. S.Brînză, V.Stati, „Unele reflecții asupra practicii aplicării răspunderii penale pentru omorul intenționat” (Partea I) "Revista Națională de Drept", 2007, nr. 6, pag. 2;

73. Stancu Emilian. *Tratat de Criminalistică*. - București: Universul Juridic, 2002.